

Mänskliga rättigheter i dag

Det här är offlineversionen av *Mänskliga rättigheter i dag*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/189/7788>

KAY NIETFELD/DPA/IBL

■ Flyktingar anländer i mars 2016 i en gummibåt till den grekiska ön Lesbos.

Ord och begrepp

Ordlista: Mänskliga rättigheter i dag

Deklaration är ett uttalande där till exempel en regering eller en stor organisation (som FN) talar om vad den tycker i en viktig fråga. Ordet användes tidigare för bindande överenskommelser i FN och betyder samma sak som förklaring.

Diskriminering är att behandla vissa människor sämre än andra därför att de är annorlunda på något sätt.

Opposition kallas de partier som inte sitter i eller stöder regeringen.

Könsstympning eller *kvinnlig omskärelse* är att man av sedvänja gör vissa ingrepp på flickors könsorgan.

Inbördeskrig är krig med vapen mellan två eller flera grupper i ett land.

Konvention är en överenskommelse mellan flera länder.

Civilbefolkning är den del av befolkningen som inte är soldater i ett land där det pågår krig.

Rättigheterna kränks

Trots FN:s deklARATION om mänskliga rättigheter och andra internationella överenskommelser kränks de mänskliga rättigheterna varje dag.

Det sker dagligen i alla länder när människor utsätts för orättvisor och fysiskt och psykiskt våld: mobbning på skolor och arbetsplatser, diskriminering på grund av kön, hudfärg eller sexuell läggning, barnmisshandel, våld mot kvinnor i hemmen och annat kvinnoförtryck i samhället.

Politiskt förtryck

Det finns fortfarande många länder där de styrande systematiskt bryter mot de mänskliga rättigheterna. Det finns länder där man inte tolererar den minsta opposition och människor fängslas, torteras och dödas för sina politiska åsikters skull.

Det är relativt vanligt att människor som tillhör en etnisk eller religiös minoritet diskrimineras, förtrycks och rentav förföljs på grund av detta.

LIZETTE POTGIETER/SHUTTERSTOCK

■ Afghanska flickor under en klassrumslektion.

Flickor och kvinnor är särskilt utsatta. I många länder är kvinnor av tradition underställda mannen med följderna att flickor inte tillåts gå i skola och kvinnor inte kan röra sig fritt utanför hemmet. Det förekommer att flickor tvingas gifta sig medan de fortfarande är barn.

I stora delar av Afrika är könsstympning (kvinnlig omskärelse) fortfarande vanligt förekommande. Personer som försvarar denna typ av brott mot kvinnors mänskliga rättigheter hänvisar ofta till religionen.

Homosexuella och andra sexuella minoriteter förföljs också i många länder. Homosexualitet är fortfarande brottsligt på många håll i världen och i vissa länder till och med belagt med dödsstraff.

Krig

På många håll i världen rasar krig eller **inbördeskrig**. Där det råder krigsförhållanden begås alltid övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. Det finns många exempel där kringströvande soldater begår fruktansvärda övergrepp mot civilbefolkning och människor från ”fel” folkgrupp och där systematiska våldtäkter är vanligt förekommande.

SCOTT PETERSON/GETTY IMAGES

■ Skadad flicka i Aleppo, Syrien. Krig pågår mellan den syriska regimen och rebeller.

Krigets lagar

1949 slöts fyra internationella överenskommelser om skydd för krigets offer, de så kallade **Genèvekonventionerna**. Cirka 200 länder har skrivit under konventionerna.

Några exempel på innehållet i krigets lagar:

- De stridande parterna ska skydda alla som inte deltar i striderna. Det gäller till exempel civila, sårade, sjuka, krigsfångar samt medicinsk personal.
- Sjuka och sårade har alltid rätt att få vård. Det spelar ingen roll vilken sida de strider för.
- De stridande ska inte förstöra bostäder, sjukhus, ambulanser och viktiga kulturella platser som kyrkor, museer och historiska monument.
- Det är förbjudet att använda vapen och stridsmetoder som riskerar att slå ut civilbefolkningen samt vapen som orsakar onödigt lidande, till exempel personminor och brandvapen.

Organisationer som arbetar för de mänskliga rättigheterna

Förutom FN och dess olika organ finns det flera andra organisationer som arbetar för de mänskliga rättigheterna.

Amnesty International är en ideell organisation som arbetar mot tortyr och dödsstraff och mot diskriminering på grund av etnisk härkomst eller sexuell läggning. Man arbetar för kvinnors rättigheter och för att hjälpa fängslade samvetsfångar. Amnesty International fick Nobels fredspris 1977.

Human Rights Watch (HRW) är en amerikansk oberoende organisation som verkar för att uppmärksamma brott mot mänskliga rättigheter överallt i världen. HRW publicerar årligen en bok där man redovisar läget i alla världens länder när det gäller brott mot de mänskliga rättigheterna.

RYAN RODRICK BEILER/SHUTTERSTOCK

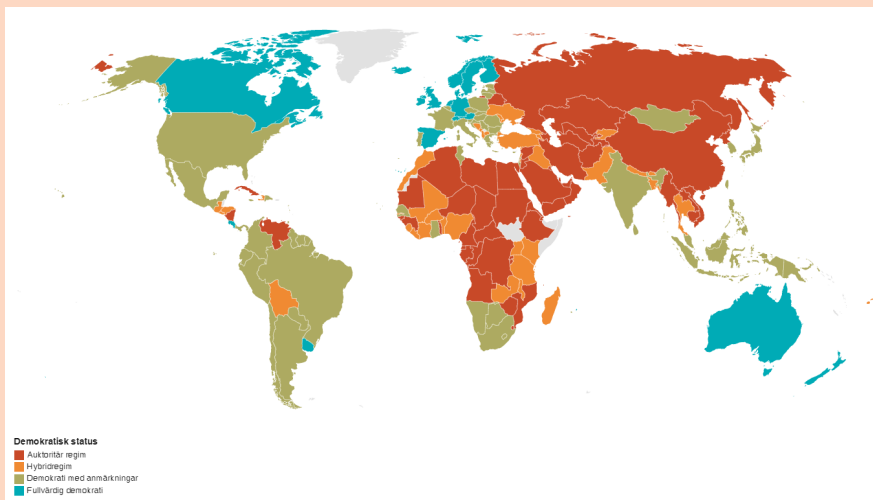
■ Demonstration mot tortyr, anordnad av Amnesty International.

Positiv utveckling

Även om det dagligen begås många övergrepp i världen är det ändå så att globalt sett sker en viss positiv utveckling när det gäller efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna. Men utvecklingen går sakta och i vissa länder till och med tillbaka.

Jämfört med hur det såg ut i mitten av 1900-talet är dock fler länder att betrakta som demokratier där de mänskliga rättigheterna skyddas bättre än tidigare. Antalet avrättade sjunker och i de allra flesta länder får flickor börja i skolan i lika hög utsträckning som pojkar.

Demokratiindex 2018

KARTA: NE KÄLLA: ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT

Demokratiindex sammanställs av The Economist genom dess dotterföretag Economist Intelligence Unit. Det mäter tillståndet för demokratin i 167 av världens länder. Varje land tilldelas utifrån en sammanvägning av olika kriterier en poäng mellan 0 (lägst möjligt) och 10 (högst möjligt).

Länderna delas in i fyra kategorier baserade på dess demokratiindex: *fullvärdiga demokratier*, *demokratier med anmärkningar*, *hybridregimer* och *auktoritära regimer*.

Många olika kriterier används för att sätta ihop dessa index. De är grupperade i huvudkategorierna:

- valprocess och pluralism
- medborgerliga rättigheter
- regeringens funktionalitet
- politiskt deltagande
- politisk kultur

Sammanfattning

Mänskliga rättigheter i dag

- Trots FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och andra internationella överenskommelser kränks de mänskliga rättigheterna varje dag.
- Det är relativt vanligt att människor som tillhör en etnisk eller religiös minoritet diskrimineras, förtrycks och rentav förföljs på grund av detta.
- Flickor och kvinnor är särskilt utsatta.
- Där det råder krigsförhållanden begås alltid övergrepp mot de mänskliga rättigheterna.
- Förutom FN och dess olika organ finns det flera andra organisationer som arbetar för de mänskliga rättigheterna.
- Sett till hela världen respekteras de mänskliga rättigheterna bättre i dag än för 50 år sedan.

Det här är offlineversionen av *Mänskliga rättigheter i dag*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/189/7788>